

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Łodzi

LLO.410.1.5.2025

Pani Katarzyna Cegiełka
Dyrektor
Miejskie Centrum Pomocy Społecznej
w Pabianicach
ul. Gdańska 7, 95-200 Pabianice

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/25/001 Wykonanie budżetu państwa w 2024 r. - wykorzystanie dotacji z budżetu państwa na finansowanie bonu energetycznego

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Łodzi
ul. Kilińskiego 210, 93-106 Łódź
T +48 42 239 32 00, F +48 42 239 32 90
llo@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Miejskie Centrum Pomocy Społecznej w Pabianicach
Kierownik jednostki kontrolowanej	Katarzyna Cegiełka, Dyrektor Miejskiego Centrum Pomocy Społecznej w Pabianicach, od 8 sierpnia 2021 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	Ocena wykorzystania dotacji celowej z budżetu państwa na zadanie z zakresu administracji rządowej dotyczące wypłaty bonu energetycznego.
Okres objęty kontrolą	Rok 2024 oraz okres wcześniejszy i późniejszy, w którym miały miejsce działania lub zaniechania związane z planowaniem i wykonaniem ustawy budżetowej na rok 2024
Podstawa prawna podjęcia kontroli	art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura NIK w Łodzi
Kontroler	Ewa Tworkowska, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LLO/4/2025 z 3 stycznia 2025 r.

(akta kontroli str. 1-3)

Cel kontroli II. Cel i zakres kontroli

Celem kontroli było dokonanie oceny pod względem legalności, rzetelności i gospodarności wykorzystania przez Miejskie Centrum Pomocy Społecznej w Pabianicach (dalej jako: MCPS lub Centrum) dotacji celowej z budżetu państwa, pochodzące z rezerwy celowej 83 poz. 10, przekazanej za pośrednictwem Łódzkiego Urzędu Wojewódzkiego w Łodzi (dalej: ŁUW), część budżetowa 85/10) na zadanie z zakresu administracji rządowej dotyczące wypłaty bonu energetycznego².

- Zakres kontroli
- Podstawą sformułowania oceny wymienionych wyżej obszarów były ustalenia dokonane w wyniku następujących działań kontrolnych:
- szczegółowe badanie próby wniosków o wypłatę bonu energetycznego w zakresie terminowości i rzetelności ich rozpatrywania,
 - weryfikacja wypłat bonu energetycznego,
 - analiza prawidłowości i terminowości sporządzenia rozliczenia otrzymanej dotacji na wypłatę bonu energetycznego.

Opis ustaleń kontrolnych przedstawiono w części IV. *Opis ustalonego stanu faktycznego*.

OCENA OGÓLNA III. Ocena ogólna³ kontrolowanej działalności

Najwyższa Izba Kontroli ocenia, że Centrum prawidłowo i terminowo zabiegało o pozyskanie środków z dotacji z budżetu państwa na wypłatę bonu energetycznego. Realizując zadania związane z rozpatrywaniem łącznie 4400 szt. złożonych w 2024 r. wniosków, MCPS kierowało się obowiązkami określonymi w art. 4 u.b.e., jednak nieprawidłowości w tym zakresie stwierdzono łącznie w 10 z 50 (tj. 20%) objętych próbą postępowaniach.

¹ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

² O którym mowa w ustawie z dnia 23 maja 2024 r. o bonie energetycznym oraz o zmianie niektórych ustaw w celu ograniczenia cen energii elektrycznej, gazu ziemnego i ciepła systemowego (Dz. U. poz. 859 ze zm.), dalej jako: u.b.e.

³ W kontroli wykonania budżetu państwa w 2024 r. NIK stosuje następujące oceny: pozytywna i negatywna. W przypadku gdy nie zostały spełnione kryteria ani dla oceny pozytywnej, ani dla negatywnej, stosuje się ocenę w formie opisowej.

O ile w ramach ww. analizowanej próby wnioskodawcy byli prawidłowo zawiadamiani w związku z koniecznością przedłużenia postępowań (art. 36 ustawy z 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego⁴ w zw. z art. 4 ust. 5 u.b.e.), to zaniechanie tego obowiązku stwierdzone zostało względem 32 z 334 osób, których wnioski rozpatrywane były powyżej 60 dni (co stanowiło 9,6%).

MCPS rzetelnie dokumentowało podejmowane czynności przy rozpatrywaniu wniosków.

Łączna wartość wsparcia wypłaconego w 2024 r. w sumie 3636 gospodarstwom domowym wyniosła 1 315,1 tys. zł (1 354,6 tys. zł z uwzględnieniem kwoty obsługi bonu, o której mowa w art. 6 ust. 1 u.b.e.). Analiza 80 przypadków wypłat wykazała, że środki te wypłacane były przez MCPS niezwłocznie.

Centrum nieprawidłowo określiło natomiast łączną wartość wypłaconego bonu energetycznego, co skutkowało nierzetelnym sporządzeniem rozliczenia przekazanego do ŁUW i niezwróceniem w wymaganym terminie (do 31 stycznia 2025r.) pełnej wartości środków niewykorzystanych, przy czym różnica wyniosła 0,3 tys. zł.

IV. Opis ustalonego stanu faktycznego

Opis stanu
faktycznego

1. W 2024 r. i 2025 r., prowadzeniem postępowań w sprawach z zakresu bonu energetycznego dla mieszkańców Miasta Pabianice, zajmowali się pracownicy Wydziału Świadczeń Rodzinnych i Alimentacji MCPS (dalej: WŚRiA), posiadający stosowne upoważnienia Prezydenta Miasta Pabianic (z dnia 25 lipca 2024 r., wydane m.in. na podstawie art. 4 ust. 4 u.b.e.).

(akta kontroli str. 5)

W okresie od 1 sierpnia do 30 września 2024 r., tj. w terminie określonym w art. 3 ust. 1 u.b.e., do Prezydenta Miasta Pabianic złożonych zostało łącznie 4400 wniosków o wypłatę bonu energetycznego. Brak było wniosków złożonych po tym terminie⁵.

(akta kontroli str. 15-16, 35-36, 312, 318)

2. MCPS rozpatrzył łącznie 3882 wnioski o wypłatę bonu w terminie do 60 dni (licząc od dnia złożenia wniosku), tj. terminie określonym w art. 4 ust. 5 u.b.e., z tego 3557 – pozytywnie, zaś 325 – odmownie.

(akta kontroli str. 9, 15-19)

3. Po upływie wskazanych 60 dni, Centrum rozpatrzyło kolejnych 203 wniosków, z tego 86 – pozytywnie, zaś 117 – odmownie. Głównymi przyczynami przedłużania postępowań były: konieczność przeprowadzenia pogłębionej weryfikacji wniosku, oczekiwanie na stawiennictwo strony lub odpowiedzi organów i jednostek zewnętrznych, a także umożliwienie wnioskodawcom zapoznania się z materiałem zebrany w sprawie, przed wydaniem decyzji odmownej (art. 10 i 79a k.p.a.). W 27 spośród 203 ww. spraw wystąpiły okresy, w których Centrum nie podejmowało udokumentowanych czynności, trwające od 20 do 48 dni, a które Dyrektor wyjaśniła zarówno ww. przyczynami, jak również przyjętą w MCPS organizacją czynności weryfikacyjnych, w związku z dużą liczbą wniosków złożonych w krótkim czasie.

(akta kontroli str. 15-16, 28-32, 325, 329-332, 337-342)

MCPS nie wstrzymywał procesu rozpatrywania wniosków pomimo braku środków na wypłatę świadczeń, które to środki otrzymał dopiero pod koniec października 2024 r.

(akta kontroli str. 15-16, 28-32)

4. Rozpatrywanie wniosków zakończono do dnia 31 grudnia 2024 r.

Bez rozpatrzenia pozostawiono łącznie 257 wniosków o wypłatę bonu energetycznego, w związku z niezastosowaniem się osób je składających do wezwań MCPS, wystosowanych w celu poprawy lub uzupełnienia wniosku we wskazanym

⁴ Dz. U. z 2024 r. poz. 572, dalej jako: k.p.a.

⁵ Po 30 września 2024 r. do MCPS wpłynęły jedynie wnioski terminowo złożone do Urzędu Miasta Pabianic (dalej jako: UMP) lub nadane w placówkach pocztowych.

terminie (art. 24a ust. 1 i 2 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych⁶ w zw. z art. 4 ust. 12 u.b.e.).

Ponadto 58 wniosków: anulowano (31 szt.), wobec stwierdzenia, że wniosek został złożony po raz kolejny na to samo gospodarstwo przez tę samą osobę, bądź nie nadano im biegu (21 szt.), z uwagi na żądanie ich wycofania przez wnioskodawców. Sześć pozostałych wniosków przekazano wg właściwości miejscowej do odpowiednich organów.

(akta kontroli str. 15-16, 28-32)

Spośród 334 spraw, których termin rozpatrywania przekroczył 60 dni (w tym 203 – skutkujących przyznaniem bądź odmową wypłaty świadczenia oraz 131 pozostawionych bez rozpoznania), Centrum wystosowało informację wymaganą art. 36 ust. 1 k.p.a. do 302 wnioskodawców, zaś względem 32 – zaniechało tego obowiązku (9,6%).

(akta kontroli str. 15-16, 28-34, 322, 325)

5. Na dzień 31 grudnia 2024 r. brak było wniosków, których rozpatrywanie nie zostało przez MCPS zakończone.

(akta kontroli str. 15-16, 28-34, 312, 318)

6. Wnioski rozpatrzone pozytywnie (3643 szt.) skutkowały przyznaniem w 2024 r. bonu energetycznego o łącznej wartości 1 317,3 tys. zł. Niemniej jednak Centrum wydało w 2024 r. sześć decyzji uchylających prawo do wypłaty bonu energetycznego, w przypadkach gdy wsparcie to nie zostało skutecznie wypłacone na skutek: zgonu wnioskodawcy (pięć gospodarstw⁷), bądź aresztowania (jedno gospodarstwo). Ponadto w jednym przypadku⁸, bon wypłacony 16 grudnia 2024 r. przekazem pocztowym, niepobrany przez świadczeniobiorcę, zwrócony został do MCPS w dniu 10 stycznia 2025 r. Decyzją z dnia 5 lutego 2025 r. Centrum wstrzymało wypłatę tego bonu. Suma wynikająca z ww. siedmiu decyzji wyniosła 2,2 tys. zł.

(akta kontroli str. 15-16, 20-26, 284-287)

7. Termin wypłaty bonów, licząc od dnia pozytywnego rozpatrzenia wniosku, wyniósł nawet do 130 dni, przy czym najdłuższe terminy oczekiwania na świadczenie dotyczyły wniosków złożonych w pierwszych dwóch tygodniach sierpnia 2024 r., co wynikało z daty przekazania przez ŁUW środków na wypłatę bonu⁹. W terminie do 7 dni wypłacono bon 45 wnioskodawcom, w przypadku których zakończenie rozpatrywania wniosku przypadało pomiędzy 28 października a 10 grudnia 2024 r. Powyżej 7 dni wsparcie otrzymało 3591 gospodarstw domowych.

(akta kontroli str. 15-16, 27, 277-280, 312, 319)

Analiza terminowości wypłaty świadczeń przeprowadzona na próbie 80 wniosków¹⁰ wykazała, że świadczenia zostały wypłacone bądź ujęte w ramach list wypłat gotówkowych w terminie do ośmiu dni, licząc od dnia, w którym MCPS otrzymało środki na wypłatę bonu¹¹ (wsparcie wypłacone 77 gospodarstwom). Wypłaty w kasie uruchamiane były stopniowo, według przyjętej przez MCPS organizacji, między 4 a 22 listopada (środki z I transzy) oraz 27 listopada 2027 r. (II transza), co powodowało, że wnioskodawcy mogli podjąć gotówkę po upływie od czterech do 24 dni, licząc od daty sporządzenia listy wypłat w kasie.

Pozostałe trzy z 80 analizowanych przypadków, zakończyły się wypłatą bonu w terminie od czterech do siedmiu dni, licząc od daty rozpatrzenia wniosków (w grudniu 2024 r.).

⁶ Dz. U. z 2024 r. poz. 323 ze zm., dalej jako: u.s.r.

⁷ Postanowienie o zakończeniu realizacji decyzji na podst. m.in. art. 162 § 1 pkt 1 k.p.a.

⁸ Bon (300 zł) niepobrany w kasie MCPS przez jednego wnioskodawcę, od 22 listopada 2024 r.

⁹ Pierwszą transzę ŁUW przekazał do UMP, a ten – do MCPS, pod koniec października 2024 r.

¹⁰ Tj. 2% z 3636 wniosków skutkujących przyznaniem świadczenia, z tego: 40 opisanych w pkt. 9 niniejszego wystąpienia oraz 40 wyłonionych losowo spośród złożonych w dniach 27-30 września 2024 r.

¹¹ Tj. od 28 października 2024 r. – I transza i 25 listopada 2024 r. – II transza.

(akta kontroli str. 281-286, 323-324, 327)

8. Poza opisanymi powyżej przypadkami uchylenia w 2024 r. decyzji dot. przyznania bonu oraz niepobrania przekazu pocztowego, wsparcie wynikające z pozostałych 3636 wniosków rozpatrzonych pozytywnie w okresie objętym kontrolą, zostało wypłacone w tym samym roku (w sumie 1 315,1 tys. zł).

Z uwagi na dostrzeżoną w toku kontroli NIK nieprawidłowość w zakresie sposobu liczenia dochodu przypadającego na członka gospodarstwa domowego (o której szerzej w dalszej części wystąpienia), MCPS w styczniu i lutym 2025 r. dokonało ponownej weryfikacji części wniosków i wydało¹² 21 decyzji korygujących wysokość przyznanego bonu oraz dziewięć – uchylających decyzje dot. odmowy wypłaty bonu energetycznego. Łączna wartość tak dokonanych zmian decyzji wyniosła¹³ 6,3 tys. zł.

(akta kontroli str. 15-16, 20-26, 275-276, 284-290)

9. Szczegółowe badanie pod kątem prawidłowości rozpatrywania wniosków, przeprowadzone na próbie 50 spraw¹⁴ (z tego: 40 wniosków rozpatrzonych pozytywnie, na podstawie których wypłacono w 2024 r. w sumie 19,3 tys. zł, oraz 10 – w których wydano decyzję odmowną), wykazało, że:

- Wszystkie analizowane wnioski były kompletne i prawidłowo wypełnione oraz zawierały wymagany zakres danych (art. 3 ust. 5 u.b.e).
- Wnioski o wypłatę bonu w podwyższonej wysokości (łącznie 17 szt.) zostały w 14 przypadkach zweryfikowane pod kątem głównego źródła ogrzewania oraz zgłoszenia go do centralnej ewidencji emisyjności budynków¹⁵, zgodnie z art. 4 ust. 1 u.b.e, co w czterech sprawach pozwoliło stwierdzić niespełnienie wymogu uprawniającego do otrzymania bonu w podwyższonej wysokości. W trzech pozostałych przypadkach – nie dokonano takiej weryfikacji, przy czym w jednym – wypłacono świadczenie w podwyższonej wysokości bez potwierdzenia, że wskazane we wniosku źródło ciepła elektrycznego zostało zainstalowane i zgłoszone do CEEB, a w dwóch – skutkowało wypłaceniem świadczenia w podstawowej wysokości.
- Dokonując weryfikacji wniosków pod kątem liczby osób wchodzących w skład gospodarstwa domowego, MCPS brało pod uwagę m.in. informacje wynikające z: deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi, rejestru PESEL, a także uzyskane w związku z innymi prowadzonymi postępowaniami, zgodnie z art. 4 ust. 2 u.b.e., poza jednym przypadkiem, w którym nie podjęto próby wyjaśnienia rozbieżności pomiędzy liczbą osób wykazaną we wniosku a wynikającą z ww. opłaty¹⁶.
- W sześciu analizowanych sprawach Centrum błędnie ustaliło kwotę przeciętnego miesięcznego dochodu za 2023 r. przypadającego na osobę w gospodarstwie domowym, o którym mowa w art. 2 ust. 1 ww. ustawy, co w przypadku czterech wniosków skutkowało nieuzasadnioną odmową przyznania świadczenia (na sumę 1,4 tys. zł), a w dwóch – wypłatą bonu w nieprawidłowej wysokości, zawyżonej o łącznie 0,3 tys. zł.
- Świadczenie wypłacono w 40 analizowanych sprawach. Nie stwierdzono sytuacji, w której bon zostałby wypłacony więcej niż raz na tę samą osobę.

¹² Do dnia 10 marca 2025 r.

¹³ Wg stanu na dzień 10 marca 2025 r.

¹⁴ Co stanowiło 0,1% wszystkich złożonych wniosków. Spośród ww. 50 wniosków: 20 złożono w pierwszej dekadzie sierpnia; w 17 – wnioskowano o świadczenie podwyższone. Dobór próby celowy.

¹⁵ Dalej: CEEB - rejestr, o którym mowa w art. 27a ust. 1 ustawy z 21 listopada 2008 r. o wspieraniu termomodernizacji i remontów oraz o centralnej ewidencji emisyjności budynków (Dz. U. z 2024 r. poz. 1446, ze zm.).

¹⁶ Co mogło stanowić o odmowie przyznania bonu lub jego wysokości, w wyniku ustalenia ewentualnych dochodów osiąganych przez pozostałe osoby wchodzące w skład gospodarstwa domowego.

Główną przyczyną odmowy w pozostałych dziesięciu przypadkach stanowił fakt przekroczenia progu dochodowego o wartość wyższą, niż kwota bonu¹⁷.

- Względem wszystkich 10 wniosków rozpatrzonych odmownie MCPS wydawał decyzje administracyjne, zgodnie z art. 4 ust. 9 u.b.e, informując uprzednio stronę o prawie do czynnego udziału w postępowaniu i zapoznania się z zebrany materiał dowodowy, w zw. z art. 10 i 79a k.p.a.
- 47 z 50 analizowanych wniosków zostało rozpatrzonych w terminie do 60 dni, określonym w art. 4 ust. 5 u.b.e., natomiast w trzech przypadkach termin ten wyniósł kolejno: 64, 67 i 70 dni, co było spowodowane m.in. oczekiwaniem na informację z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych dot. wysokości 13. i 14. emerytury, niezbędną w celu ustalenia dochodu gospodarstw za 2023 r., a także czynnościami wynikającymi z prawa strony do udziału w postępowaniu, w zw. z art. 10 i 79a k.p.a. Wnioskodawców zawiadomiono o wydłużeniu postępowania, wyznaczając nowy termin załatwienia sprawy, zgodnie z art. 36 k.p.a.
- MCPS nie kierował do wnioskodawców informacji wymaganej art. 4 ust. 10 u.b.e, w szczególności do 21 osób, które we wniosku podały adres poczty elektronicznej, pomimo iż względem wszystkich 40 wniosków rozpatrzonych pozytywnie, stosowna informacja została przygotowana. W jednym przypadku Centrum wysłało informację pocztą tradycyjną, co – jak wyjaśniła Dyrektor – wynikało z ustnej prośby wnioskodawcy, argumentowanej m.in. słabą znajomością Internetu i obsługi komputera.
- Centrum prawidłowo i rzetelnie dokumentowało źródła uzyskiwanych informacji oraz czynności podejmowane przy rozpatrywaniu wniosków.

(akta kontroli str. 12-14, 41-264, 307-321)

10. Centrum podejmowało działania w celu zapewnienia środków na wypłatę bonu. Przygotowane przez MCPS w 2024 r. zapotrzebowanie (w wysokości 1 663,5 tys. zł) oraz jego kolejne korekty (do ostatecznej kwoty 1493,5 tys. zł)¹⁸, po zatwierdzeniu przez Skarbnika Miasta i Zastępcę Prezydenta Miasta Pabianic zostały złożone do Wojewody Łódzkiego odpowiednio: 14 sierpnia, 9 września i 31 października 2024 r., tj. w terminach zgodnych z art. 5 ust. 4 u.b.e.

MCPS otrzymało w 2024 r. środki w dwóch transzach, w dniach: 28 października (831,7 tys. zł) i 25 listopada (661,8 tys. zł), w sumie 1493,5 tys. zł (z tego 43,5 tys. zł stanowiły środki na obsługę świadczenia).

Ponadto, w związku z nieprawidłowościami przy weryfikacji wniosków, stwierdzonymi w toku kontroli NIK, MCPS wystąpiło do ŁUW w dniach: 5 lutego i 5 marca 2025 r. z zapotrzebowaniem na dodatkowe 5,9 tys. zł¹⁹, w celu wypłaty należnych świadczeń. Do zakończenia kontroli²⁰, ŁUW nie przekazał ww. środków.

(akta kontroli str. 265-280)

11. Kwota wydatkowana w 2024 r. na realizację wypłaty bonu energetycznego wyniosła 1 315,1 tys. zł, a 39,5 tys. zł – koszty obsługi, łącznie 1 354,6 tys. zł.

Środki stanowiące koszt obsługi wypłaty bonu (art. 6 ust. 1 u.b.e.) przeznaczono m.in. na premie dla 21 osób zaangażowanych w realizację wypłat bonu, zakup druków i licencji oraz opłaty pocztowe.

(akta kontroli str. 284-293)

12. Centrum terminowo przygotowało i przedłożyło do ŁUW rozliczenie dotacji celowej, otrzymanej na finansowanie bonu, zatwierdzone przez Zastępcę Prezydenta Miasta Pabianic (zgodnie z art. 6 ust. 2 u.b.e.) oraz Skarbnika Miasta.

¹⁷ Przy czym, jak wskazano powyżej, w czterech sprawach dochód ten został ustalony błędnie, a decyzja o odmowie przyznania świadczenia – wydana bezpodstawnie.

¹⁸ Wartość wraz z kosztami obsługi świadczenia (3%). Kwota przewidziana na wypłatę świadczenia odpowiednio: 1 615 tys. zł, po korekcie: 1 450 tys. zł.

¹⁹ Kwoty uwzględniające koszt obsługi (3%). Środki na wypłatę bonu w 2025 r. kolejno: 5,3 i 0,4 tys. zł.

²⁰ Tj. do 10 marca 2024 r.

Dane wykazane w ww. sprawozdaniu, dot. liczby gospodarstw objętych wsparciem, wynikały z ewidencji prowadzonej w systemie wykorzystywanym do obsługi świadczeń. Niemniej jednak z tego samego systemu, na potrzeby zliczenia wniosków w trakcie kontroli NIK, wygenerowano także inny raport, w którym wykazane dane (liczba gospodarstw i wartość wypłaconego bonu) różniły się od wykazywanych w sprawozdaniu, po uwzględnieniu podziału na liczbę osób zamieszkujących gospodarstwo oraz rodzaj ogrzewania, przy czym wartość wypłaconego bonu w 2024 r. była zgodna w obu ww. źródłach.

Dyrektor MCPS wyjaśniła m.in., że rozbieżności te nie miały wpływu na pozyskane dane niezbędne do rozliczenia całości dotacji celowej, które były jednoznaczne i wystarczające do sporządzenia sprawozdania.

(akta kontroli str. 9, 15-19, 297-306, 286-287, 328-329, 336-337)

Kwota dokonanych wypłat była zgodna z wykazaną w ewidencji księgowej MCPS, wg stanu na dzień 31 grudnia 2024 r., jednak złożone na koniec stycznia 2025 r. sprawozdanie nie uwzględniało wartości niepobranego przekazu pocztowego, o którym MCSP powziął wiedzę 10 stycznia 2025 r., a tym samym zawyżyło kwotę wsparcia wykazaną do ŁUW (o 0,3 tys. zł). Środki te Centrum zwróciło do UMP dopiero 20 lutego 2025 r., tj. z 20-dniowym dniowym opóźnieniem względem terminu określonego w art. 168 ust. 1 w zw. z ust. 6 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych²¹. Do 10 marca 2025 r. UMP nie zwrócił środków do ŁUW.

(akta kontroli str. 20-26, 285-287, 296-306, 322-323, 326-327)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W przypadku 10 spośród 50 objętych próbą postępowań o wypłatę bonu energetycznego (20%), Pracownicy MCPS nierzetelnie przeprowadzali weryfikację wniosków pod kątem spełnienia wymogów mających wpływ na przyznanie świadczenia – bonu energetycznego, bądź jego wysokość, określonych:
 - a. w art. 4 ust. 1 w zw. z art. 2 ust. 8 u.b.e., tj. w zakresie sprawdzenia, czy główne źródło ogrzewania stanowi źródło zasilane energią elektryczną i czy zostało wpisane do CEEB (trzy wnioski²²), bowiem:
 - w jednym przypadku Centrum przyznało i wypłaciło świadczenie w podwyższonej wysokości (800 zł), na podstawie wydanej 24 lipca 2024 r. zgody zarządcy nieruchomości na zmianę źródła ogrzewania z węglowego na elektryczne (w której określono niezbędne do realizacji warunki takiej zmiany i 12-miesięczny okres na wykonanie tych prac), bez potwierdzenia, że do zmiany takiej faktycznie doszło.
Dyrektor MCPS wyjaśniła, że pracownik błędnie zinterpretował źródło ogrzewania na podstawie dokumentu z Zakładu Gospodarki Mieszkaniowej w Pabianicach.
 - w przypadku dwóch wniosków, w których wnioskodawcy zaznaczyli, że korzystają ze źródła ciepła na energię elektryczną, MCPS nie podjął działań w celu zweryfikowania, czy źródła te spełniały wymogi uprawniające do wypłaty świadczenia w podwyższonej wysokości, określone w art. 2 ust. 8 u.b.e. i wypłacił świadczenie w wartościach podstawowych (odpowiednio: 300 zł i 371,74 zł).
Dyrektor MCPS wyjaśniła, że w obu przypadkach pracownik pominął fakt ogrzewania lokali, z uwagi na nieczytelny sposób umieszczenia tej informacji we wniosku przekazywanym elektronicznie, a także, że podjęto dalsze kroki celem m.in. weryfikacji źródła i wypłaty świadczenia.

²¹ Dz. U. z 2024 r. poz. 1530 ze zm. (dalej jako: u.f.p.).

²² Nr: WŚR.A.805.1014.2024, WŚR.A.805.2182.2024, WŚR.A.805.502.2024.

- b. w art. 4 ust. 2 u.b.e., tj. w zakresie liczby osób wchodzących w skład wspólnego gospodarstwa domowego, w przypadku jednego wniosku²³, w którym wykazana liczba osób różniła się od liczby osób zadeklarowanych do ponoszenia opłaty z tytułu gospodarowania odpadami komunalnymi. Pomimo tego MCPS nie wezwał wnioskodawcy do złożenia stosownych wyjaśnień i wypłacił świadczenia w wysokości określonej jak dla gospodarstwa jednoosobowego (300 zł), podczas gdy sprawdzeniu należało poddać czy pozostałe osoby, za które odprowadzana była opłata z tytułu gospodarowania odpadami, nie uzyskały w 2023 r. dochodu, który po uwzględnieniu spowodowałby przekroczenie kwoty określonej w art. 2 ust. 1 i 2 u.b.e, warunkującej przyznanie świadczenia bądź jego wysokość. Dyrektor MCPS wyjaśniła m.in., że sytuacje rodzinne są znane Centrum, a działanie pracowników wynikało z chęci przyspieszenia procedury i wypłaty bonu. Jak wyjaśniła – to na wnioskodawcach istniał obowiązek wskazania prawidłowego składu gospodarstwa domowego, zaś podpisanie wniosku obarczone było odpowiedzialnością karną. Przedmiotowy wniosek został rozpatrzony zgodnie z wolą klienta, nikt inny nie ubiegał się o bon na wsadzany we wniosku adres.
- c. w art. 2 ust. 2 u.b.e., tj. w zakresie bonu przysługującego w wysokości różnicy między kwotą bonu energetycznego a kwotą, o którą został przekroczony przeciętny dochód uzyskiwany w 2023 r. na osobę w gospodarstwie domowym, w dwóch²⁴ z 50 wniosków objętych próbą, w ramach których podczas ustalania dochodu małżonków rozliczających się wspólnie, błędnie zdjęto wysokość należnego podatku dochodowego od wysokości dochodów osiąganych przez każdego z nich²⁵. Tym samym zaniżono dochód przypadający na członka gospodarstwa domowego, co w pierwszym przypadku skutkowało wypłatą 229,02 zł zamiast 143,86 zł (różnica 85,16 zł), a w drugim - 115,30 zł, w miejsce odmowy wypłacenia świadczenia²⁶. Dyrektor Centrum wyjaśniła, że ustalając dochód faktyczny należało odjąć należne podatki i niepotrzebnie zrobiono to dwa razy w ww. przypadkach. MCPS wystąpił do wnioskodawców z żądaniem zwrotu bonu.
- d. w art. 2 ust. 1 lub 2 u.b.e, tj. w zakresie ustalenia wysokości przeciętnego miesięcznego dochodu za 2023 r., w rozumieniu art. 3 pkt 1 u.ś.r., w przypadku czterech wnioskodawców²⁷ (z 10 objętych próbą wniosków zakończonych odmownie). Działający z upoważnienia Prezydenta Miasta Pabianic Kierownik WŚRiA MCPS, odmówił przyznania świadczenia w postaci bonu energetycznego, pomimo iż gospodarstwa objęte ww. wnioskami spełniały kryterium dochodowe określone w przywołanych przepisach (2,5 tys. zł dla gospodarstwa domowego oraz 1,7 tys. zł dla gospodarstw wieloosobowych). Powyższe wynikało z błędu systemowego, polegającego na proporcjonalnym przeliczeniu dochodu uzyskiwanego w okresie poszczególnych miesięcy – na okres całego roku, zawyżającego dochód, jaki przypadał w 2023 r. na członka gospodarstwa domowego. Łączna kwota należnych, a nie wypłaconych świadczeń wyniosła (w przypadku badanej próby) 1 436,16 zł.

²³ Nr WŚR.A.805.1279.2024.

²⁴ Wnioski o numerach: WŚR.A.805.4317.2024, WŚR.A.805.4317.2024.

²⁵ Podczas gdy wysokość tej należności stanowiła wspólne i solidarne zobowiązanie małżonków, stąd wykazywana była w informacji o dochodach każdego z małżonków.

²⁶ Bon w wysokości 15,78 zł, z uwagi na wartość niższą niż 20 zł nie powinien być wypłacony na mocy art. 2 ust. 9 ustawy o bonie energetycznym.

²⁷ Wnioski: WŚR.A.805.1589.2024, WŚR.A.805.2336.2024, WŚR.A.805.1864.2024, WŚR.A.805.2893.2024.

Dyrektor Centrum wyjaśniła m.in., że w omawianych przypadkach program zaokrąglił dane o dochodach pozyskanych za pośrednictwem systemu Emp@tia, mnożąc kwotę przez 12 miesięcy kalendarzowych, a pracownik merytoryczny, opracowujący wniosek, zasugerował się błędnymi danymi.

W wyniku błędu dostrzeżonego w toku kontroli NIK, MCPS rozpoczęło pod koniec stycznia 2025 r. procedurę uchylecia m.in. powyżej wskazanych wydanych decyzji odmownych i wystąpiło do ŁUW z zapotrzebowaniem na kwotę 5,3 tys. zł celem dokonania należnych wypłat.

(akta kontroli str. 43-48, 53-151, 158-261, 307-311, 313, 315-316, 318)

2. Wbrew obowiązкови wynikającemu z art. 4 ust. 10 u.b.e., MCPS nie przesłał 21 wnioskodawcom informacji o przyznaniu bonu energetycznego na wskazany przez nich adres poczty elektronicznej, pomimo iż w ramach badanej próby 40 postępowań zakończonych przyznaniem świadczenia aż 22 osoby wskazało taki adres w składanych wnioskach o wypłatę bonu. Informacja skierowana do jednego z ww. wnioskodawców przesłana została pocztą tradycyjną.

Dyrektor Centrum wyjaśniła m.in., że program wykorzystywany do obsługi wniosków i wypłaty świadczeń umożliwia wysyłanie wiadomości elektronicznych na podany przez wnioskodawców adres e-mail, jednak w praktyce treść zawartych danych w module BE (*bon energetyczny*) w niektórych przypadkach była niezgodna z danymi zawartymi we wnioskach oraz z treścią zatwierdzonej przez pracowników informacji, stąd gotowe do wysłania informacje zawierały błędy. Z wyjaśnień wynika również, że w obliczu wyboru, czy kontynuować pracę nad poprawą wiadomości czy skupić się na dalszym procedowaniu lawinowo wpływających wniosków, zdecydowano się na ten drugi wariant; z czasem udało się skorygować treść informacji, ale miało to miejsce już po wypłacie pierwszych środków wnioskodawcom.

(akta kontroli str. 41-52, 308-309, 314-315)

3. Wbrew obowiązкови określoneму w art. 36 k.p.a. Centrum nie zawiadomiło 32 wnioskodawców (tj. 9,6%)²⁸ o przyczynach zwłoki w rozpatrzeniu złożonych przez nich wniosków i nie wskazało nowego terminu załatwienia sprawy, pouczając ich o prawie do wniesienia ponaglenia, pomimo iż termin prowadzenia postępowań w tych sprawach wyniósł od 61 do 72 dni, a tym samym przekroczył 60-dniowy okres przewidziany w art. 4 ust. 5 u.b.e. na rozpatrzenie wniosku.

Dyrektor Centrum wyjaśniła, że rozpatrzenie wniosków powyżej 60 dni od daty ich złożenia wynikało m.in. z uwarunkowań zewnętrznych, niezależnych od pracowników MCPS: konieczności systematycznego kontaktu z UMP, z Zakładem Gospodarki Mieszkaniowej w Pabianicach, z ZUS, KRUS i MSWiA, a także wezwania wnioskodawców do osobistego stawiennictwa, celem uzupełnienia dokumentów. Z wyjaśnień wynikało, że czynniki uniemożliwiające terminowe załatwienie sprawy były w większości przypadków znane wnioskodawcom i żaden z nich nie poddawał w wątpliwość jakości pracy pracowników MCPS ani nie zgłaszał z tego tytułu uwag czy zażaleń. Dyrektor wyjaśniła, że w ww. przypadkach brak zawiadomienia o przedłużeniu postępowania nie wpłynął na termin wypłat bonu, z uwagi na oczekiwanie na wpływ środków z ŁUW.

(akta kontroli str. 28-34, 322, 325)

4. MCPS nierzetelnie sporządził rozliczenie dotacji celowej, o którym mowa w art. 6 ust. 2 u.b.e., zawyżając w nim kwotę całkowitą wykorzystaną na wypłatę bonu energetycznego (1 315,1 tys. zł) o wartość 0,3 tys. zł (tj. kwotę wynikającą z bonu energetycznego²⁹ wypłaconego 16 grudnia 2024 r. jednemu wnioskodawcy w formie przekazu pocztowego), które to środki zwrócone zostały do Centrum w dniu 10 stycznia 2025 r. Pomimo iż wartość wykorzystanej dotacji celowej na

²⁸ Spośród łącznie 334 wniosków, które MCPS rozpatrywał powyżej 60 dni.

²⁹ Informacja BE/4189/24 z 30 października 2024 r.

wypłatę bonu energetycznego w 2024 r. była znana na dzień sporządzenia ww. sprawozdania (29 stycznia 2025 r.), MCPS wykazał w nim kwotę wypłaty zawierającą wartość zwróconego przekazu, tj. 1 315,4 tys. zł, oraz łączną kwotę z kosztami obsługi – 1 354,9 tys. zł.

Ponadto do dnia 31 stycznia 2025 r., tj. w terminie wynikającym z art. 168 ust. 1 w zw. z ust. 6 u.f.p., MCPS nie zwrócił do ŁUW 0,3 tys. zł niepobranego bonu (przekazu pocztowego) jak również kosztów naliczonych od jego wartości.

Dyrektor Centrum wyjaśniła, że MCPS na dzień sporządzania sprawozdania finansowego nie posiadało informacji o sposobie zakończenia przedmiotowej sprawy, bowiem decyzję wstrzymującą prawo do bonu energetycznego wydano 5 lutego 2025 r., zaś zwrotu na konto UMP dokonano 20 lutego 2025 r., zgodnie z procedurą stosowaną przy zwrocie nienależnie pobranych świadczeń.

Dyrektor wyjaśniła także, że zgodnie z art. 4 ust. 8 u.b.e. w przypadku bonu energetycznego przyznanego nienależnie, zwrot obejmuje kwotę w wysokości nienależnie pobranych środków wraz z odsetkami za opóźnienie.

NIK zwraca uwagę, że opisana sytuacja nie stanowi przypadku wskazanego ww. przepisem, bowiem środki te nie tyle nie zostały wypłacone nienależnie bądź w nieprawidłowo ustalonej wysokości, ale, na dzień sporządzania rozliczenia dla ŁUW, stanowiły środki niewypłacone wnioskodawcy, a zatem podlegały zwrotowi do budżetu państwa do dnia 31 stycznia 2025 r., zgodnie z art. 168 ust. 1 i 6 ufp.

(akta kontroli str. 20-26, 285-290, 293, 296-307, 322-323, 326-327)

V. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK przedstawia następujące uwagi i wnioski:

Uwagi NIK zwraca uwagę na konieczność:

1. Realizacji obowiązku określonego w art. 4 ust. 10 u.b.e. dotyczącego przesyłania informacji o przyznaniu bonu energetycznego na wskazany przez wnioskodawców adres poczty elektronicznej.
2. Zawiadamiania wnioskodawców o przyczynach zwłoki w rozpatrzeniu złożonych przez nich wniosków, zgodnie z art. 36 k.p.a.

Wnioski NIK wnosi o:

1. Wprowadzenie rozwiązań organizacyjnych mających na celu wsparcie nadzoru nad prawidłowością oraz rzetelnością podejmowanych czynności podczas weryfikacji wniosków o wypłatę bonu energetycznego, jak również ustalania wysokości dochodu osiąganego w gospodarstwie domowym.
2. Korektę rozliczenia dotacji, o którym mowa w art. 6 ust. 2 u.b.e.

VI. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie³⁰ umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora jednostki organizacyjnej Najwyższej Izby Kontroli.

Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

³⁰ Najwyższa Izba Kontroli zwraca się z prośbą o zgłaszanie, w miarę możliwości, zastrzeżeń opatrzonych kwalifikowanym podpisem elektronicznym, na adres elektronicznej skrzynki podawczej (ePUAP) NIK lub na adres mailowy NIK wskazany w stopce na pierwszej stronie niniejszego wystąpienia. W przypadku zaś nadania pisma z zastrzeżeniami (pisma opatrzonego własnoręcznym podpisem) w placówce pocztowej operatora wyznaczonego, NIK zwraca się z prośbą o dodatkowe przekazanie skanu tych zastrzeżeń na ww. adres mailowy.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania
wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Łódź, 13 marca 2025 r.

Kontroler
Ewa Tworkowska
Specjalista kontroli państwowej

/podpisano elektronicznie/

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Łodzi
Dyrektor
Z up.
Grażyna Tuzikiewicz-Gnitecka
p.o. Wicedyrektor Delegatury

/podpisano elektronicznie/